

Plejesøn og sin Mands yngre Broder derhen. —

Pastor Vad fra Seden var en af de Præster, de troende holdt af at høre, og da han kom til Rolfsted forat prædike i Vakance, samledes saa mange Folk, der kunde rummes, i Enkens Gaard, hvor han tog ind. Ved en saadan Lejlighed havde Karen travlt; da skulde der dækkes Bord i Storstuen til alle Gæsterne med alt, hvad Huset formaaede; paa den Maade at være en god Værtinde var en Trang hos hende, der var saa meget af en Martha-Natur. —

Da H. J. Koefoed kom til S. Næraa, kom hun til at staa i Venskabsforhold til ham og hans Hustru, og de kom med til disse Møder eller Forsamlinger, som nu holdtes flere Steder. I den Brevveksling, de indtil kort før Koefods Død førte, er mange Hentydninger til denne Tid, der var saa rig for dem, der levede med deri.

Mere end 20 Aar efter skriver han. „Jeg kan ikke glemme den gamle Vej fra Næraa til Rolfsted — den gamle Gaard nede ved Aaen, hvor der var saa hyggeligt i Borgestuen, hvor enhver, der kom, fandt en god Plads, og ingen gik forgæves — — — hvor mangel god Samtale gik fra Mund til Mund — — — hvor Venner og Veninder samledes i Flok oppe i Skabestuen. Og blev der for trangt, saa ud over Gaarden paa Engen, hvor Tante Jane (Christiane Birkedal, Asylmoder i Odense) lærte os første Gang: „Hyggelig, rolig — saa kan jeg som gammel Mand paa snart $7 \times 10 + 6$ ikke lade være at tænke tilbage paa denne dejlige Tid og nynne med Digteren:

Naar engang i fjerne Tider
med vemodig Lyst,
Aandens Blik tilbage glider
mod en Ungdoms Kyst,
da vil Mindet om hvert Møde
med en Ungdoms Ven
smile som en Morgenrøde
over Livet hen, — — —
i det store Vennemøde skal vi ses igen.

Paa den Tid var det, at et Par Familier i Ferritslev, deriblandt Thyge Hansens, besluttede at tage deres Børn ud af Skolen, hvor de før omtalte Forhold tildels herskede endnu. De lejede saa en Stue hos en Væver i Ferritslev, fik en Lærling ude fra Kolds Skole til at være Lærer for deres Børn, og saaledes var da Begyndelsen til Friskolen, som efterhaanden voksede sig større, saa den maatte bygge sit eget Hus.

— Karen hilste med Glæde dette Forsøg, hendes lille Datter kom til at gaa til Ferritslev i Skole. Det var ikke altid saa let for hende; hun skulde forbi de andre Skolebørn, som drillede og fortrængede hende paa alle Maader.

— Dengang den første Eksamen skulde holdes i Friskolen, kom Koefoed og Schjørring og fulgte med dem derop. Det var Enken altid taknemmelig for. Det var jo ikke saa lige en Sag at skulle stille til Examen for en Præst og en Kommision, der saa fjendsk paa Skolen og bare saa efter Lejlighed til at komme den til Livs. En anden Gang, da Provsten, som ogsaa var en Modstander af Friskolen, kom til en Examen og saa, at der var flere Kvinder til Stede, rettede han et skarpt Blik mod Enken, som sad nærmest, og sagde spydigt: „Naa, Mødrene er ogsaa mødte.“ — „Ja, svarede hun, vi plejer at komme engang imellem og se, hvordan det gaar til i Skolen, saa mente vi, vi ogsaa kunne komme i Dag. — Der var megen Snak om Enken, fordi hun var blevet „hellig“, Folk gjorde Nar deraf, og hendes egen Slægt syntes, det var en Skam. De vidste heller ikke, hvad hun vilde rejse efter at høre de fremmede Præster — deres egen var jo meget „skrappere“. — Han var virkelig ogsaa veltalende, det var egentlig rigtigt, alt, hvad han sagde, men han kunde aldrig ret tiltale hende alligevel, syntes hun. Hun ventede en Tid for at se, om det ikke skulde blive bedre, men saa sagde hun det til ham engang, at hun havde besluttet at løse Sognebaand. Hun bad ham om ikke at optage det i Vrede, men hun kunde ikke faa Opbyggelse af hans Forkyndelse, derfor maatte hun handle som hun gjorde. —

Hun var aldrig bange for at komme frem med sin Mening, det viste sig ogsaa i andre Forhold. — Der var en Familie, som havde handlet med Hus, og af nogle Kommisionærer var blevet narret alt det fra, de ejede. De lejede en Stue i Odense, men maatte stadig flytte, da de havde 8 Børn, og ingen vilde have dem boende. Saa var der en Dag Begravelse i Rolfsted, og der er to Købmand fra Odense, der har deres Køretøjer inde hos Enken. Efter Begravelsen faar hun dem ind og fortæller for dem om den Ulykke, som de stakkels Folk, uden egen Skyld, er komne i, og hun slutter med at sige: „Skal vi nu ikke være enige om at sætte hver en Sum Penge i et Hus, saa de kan faa deres eget Hjem igen. Jeg er overbevist om, de er det værd. Hun fik Mændene til at gaa ind herpaa, og det viste sig ogsaa, at de ikke fik Grund til at fortryde det.

En af de største Glæder, hun havde, var, naar hun aflagde et Besøg paa Kolds Skole. Hans Tale havde hos hende fundet en god Jordbund og i lang Tid kunde hun have godt af en saadan Tur til Dalum.

Ofte kom der ogsaa Gæster til hende fra Dalum Højskole, og det var altid velkomne Gæster; undertiden gik Elever derude fra til Ryslinge Kirke, og de holdt da Bedested hos Rolfstedmø, som hun hed ude i Dalum. —

Sin Lyst til at komme ud beholdt hun til det sidste, og da hun ikke kunde taale at rejse saa langt mere, gik hun hver Søndag i Rolfsted Kirke. Men hun kunde deltage i husligt Arbejde til de allerseneste Aar og havde Interesse for alt, hvad der kom frem af nyt paa alle Omraader.

Den sidste Sommer, hun levede, blev hun ramt af et apoplektisk Tilfælde. Hun blev pludselig syg en Nat, men kom dog op igen og gik oppe i 3 Uger. Hun anede nok, at det var Døden, der kom; hun var saa stille i den Tid, sad mest inde i sin Stue, og vi hørte, hun bad ofte og længe. Da hun blev syg anden Gang, lammedes hun ganske og laa saaledes i 11 Dage. Smerterne lod til at mildnes til sidst; hun havde sin Bevidsthed og kunde endogsaa nynne Salmen med, vi sang for hende.

Det var en stille Aftenstund, da Dagens Arbejde var forbi, og Fuglene havde holdt op at synge, at hun lukkede sine Øjne. — Klokkerne, hun saa gerne havde hørt, ringede Solen ned og ligesom gav os disse Strofer om Kirkeklokken, som passede paa hende. Hun „sov hen som Sol i Høst gaar ned.“ —

Brev fra Island.

Vi kom til Vestmanøerne i det skønneste Solskin, saa disse høje lidt græsbegroede Klipper, besat med Maager i Tusindvis, derfra tog vi med en mindre Dampet til Sydlandet. De store snedækkede Jøklar var synlige — alvorlige, iskolde, majestætiske. Af levende Væsner saas kun flyvende og svømmende Søfugle, over Atlanterhavet var der udbredt en Stilhed og ophøjet Ro. Ved Midnat kom vi i Land, saa allerede den dejlige Morgenrøde bag de blaa Fjælde — ganske vidunderlig skønt! Beskrive de dejlige Farver og Stenninger som her veksler saa mærkeligt hurtigt, det kan min Pen ikke, jeg kan kun sige, at jeg endnu ikke har savnet Træer eller længtes efter Skovene, saa dejligt har jeg fundet Atlanterhavet og Fjældene med Moser og Elve omkring. „Jøklerne og selve Hekla“ er ualmindeligt stærkt dækkede af Sne og mindst tænker man at Hekla kan blive hed i Hovedet, dog havde vi en Aften et ganske lille Jordskælv.

Der er ved Islænderne, som ved andre Naturfolk noget, der indtager En. Man faar det Indtryk, at de egentlig er tilfredse med deres Kaar, selv om de vel nok kan ønske dem noget bedre. Særlig Kvinderne er glade ved deres Arbejde, har altid nok at tale om og le af. Flittige og hurtige er de og ud-

fører til Tider ret strængt Arbejde, da Mændenes Virksomhed jo ofte holder dem borte, hvad enten det er Fisketid eller Handelstid, hvor de bytter deres Produkter med andre Fornødenheder og derfor drager med Hestekaravanerne mange Mile bort. Fiskens Behandling kræver et stort og omhyggeligt Arbejde, og Kvinden besørger den større Del deraf og opbeholder en pæn Dagløn. Hun bærer Tørven hjem fra Mosen, sopper ud og henter Køerne hjem om Aftenen, naar de fortaber sig i det vaade Mosegræs og hun luger Kartoflerne. Letfodet er hun paa de hjemmestyede Sko — hun bruger ikke andre og syr vel ogsaa dem, som Mand og Børn benytter. Flere islandske Damer syr selv deres Festdragt med det smukke Sølvkroderi paa Livet og kulørte brede Border paa Nederdelen, og jeg kan spore, at der især tidligere har været anvendt syede Dekorationer paa Hestedæknerne, man ser endnu gamle Dækner med særdeles kønt tegnede og syede Hjørner. Tjenestepigen elsker at vadske, det gøres hver Uge, hun er aldrig gladere, end naar hun har „rigtig meget at bestille“ — hun tager sig moderligt af Kalvene, malker Køerne og glæder sig til Høstøsten, da hun i 3 Uger skal ligge ude i Telt paa Myren, hvor hun ligesaa gerne bruger Leen som Riven. Saadanne Kvinder behøver Island —, gid de altid maa vedblive at være saaledes. Hestene forstærker Kvinderne ogsaa at omgaas. Ganske smaa Piger rider, bundne til Sadlen, gamle Koner med Lasthesten efter sig. Nogle af de unge Piger er hele Amazoner, de rider deres raske Ganger med Skiftehesten i Line ved Siden, lægger selv Sadlen paa — her siden lægger Gaardskarle, man sætter Hesten, hvor man har noget at besørge, tager sit Rideskørt af og i Regn Sydvesten og ombytter den med Huen med Kvasten — Skørtet kastes over Sadlen, og saa gøres Visiter og Indkøb, mens Hesten venter taalmodigt i Timevis. Musiken er Islændernes Opmuntring, de siges gennemgaaende at være musikalske. Jeg har hørt Kvartetsang i Kirken, rigtig kønt. De unge Mennesker blæser Horn, med saadan Underholdning fordrives de lange Vinteraftner. Kvinderne gaar foran i Velgørenhedssagen og Afholdssagen, Good Templarne har udrettet en Del paa flere Egne. Embedsstanden er meget daarligt lønnet og maa helst have smaa Bierhverv. Postvæsenet er højest mangelfuldt, Telegraf, Telefon og Jernbane findes ikke, derfor er der naturligvis ingen Trang til Kvindernes Hjælp paa de Omraader. Kun i Undervisningsarbejdet tager Kvinderne nogen Del, særlig i Musikundervisningen. Den lange Sommerferie — 3 Maaneder mindst — kan ikke være særlig udviklende for Aanden, men maaske desto mere for Legemet da de mandlige Elever tager Arbejde paa Landet og Børnene af de fattige Klasser maa vogte Kreaturerne. Man skulde tro, at Vinterens Læsning blev glemt om Sommeren og en Begrænsning i Interesser lader sig ogsaa let spore. Ved at gøre en Rejse til Hest ind i Landet har jeg faaet det Indtryk yderligere bestyrket, at Kvinderne er næsten udelukkende optagne af Husmoderpligterne; enten

En Dag i St. Petersburg.

Brudstykke af Gina Krag i „Nylænde“.

— Jeg ved ikke noget som bringer en i mere Stemning end med det ypperste Rejsefølge at begive sig ind i et Nattog, som næste Dag skal føre En til et nyt Land, som beskæftiger Ens Fantasi i lange Tider — til Landets Hovedstad. Og Stemningen blev ikke mindre da jeg, med det samme Toget stansede i Petersburg, hørte mit Navn nævnt og „velkommen hid“ og fik et hjerteligt Haandtryk. Maikki Friberg havde sørget for at sende mit Signalement i Forvejen.

„Nu spiser vi Frokost hos mig, jeg bor lige ved Jernbanen,“ sagde den Dame som mødte os — Lærerinde ved den svenske eller svensk-finske Skole i Petersburg — til Middag er vi budne mPastor Kajanus, og saa ser vi os let i Mellemtiden. Det kunde ikke dogvælde heldigere, lagde hun til, glimrerede Slædeføre og bare nogle faa GræsrenKulde.“

„Isgangen i Nevaen er vel paa sit prægtigste nu?“ —

„Ikke som de Par foregaaende Dage desværre. Den er næsten kommet til Ro. Men saa var det Aftenens Program?“

„Er der Opera i Aften?“

„Nej, men Ballet, og Balletten i Petersburg er meget berømt, i Aften er det Esmeralda med Primadonnaen i Hovedrollen, hendes Spil og Mimik lige saa god som Dansen, siger man, og vakker Musik. Men der bliver mange Folk, vi gør rettest i straks vi har spist at køre indom efter Billetter, og saa gaar det videre.“

Og af Sted bar det i susende Fart. Man kører fort i Kristiania, fortore i Helsingfors, fortet i Petersburg. Og uden Dombjælder, man hører bare Suset. Alexandra Gripenberg, som var godt kendt i Petersburg fra før, fik en Slæde for sig. Jeg som var uvildende kørte sammen med vor Cicerone, som talte flydende russisk og ofte konfererede med Kusken. Slæderne er smalle. Man gør rettest i at lægge Armen om sin Kammerat. Saa gjorde de som suste forbi os — saa gjorde min Ledsager — det vilde anses for

uhøfligt af Herren, om han ikke støtter Damen paa den Maade. Kusken sidder med Benene ned i — en smal Stribe. Jeg forstod ikke hvordan han fik Plads, men der sad han i sin morsomme Dragt, snil og blid. —

„Den vældige Kuppel som skinner der?“ —

„Det er Isaaskirken, did skal vi.“

„Og det høje Taarn derborte?“

„Det er Peter-Pauls Fæstningen med Kirke — did skal vi ogsaa.“

Jeg skal ikke trætte med Beskrivelser som man vistnok finder til Fuldkommenhed i Baedeker. Men ved Peter-Pauls Fæstningen maa jeg standse et Øjeblik.

Vi steg af og gik langsomt over den svære Plads. Til højre var en meget lang, lav Bygning — eller en Række af Bygninger.

„Det er fængslerne.“

Vi talte om Studenter-Tumulterne. Sidst var der en norsk ung Mand med, der kom senere Efterspørgsler om ham fra hans Familie, men ingen kunde skaffe Besked om ham.

„Sidder han der indenfor, tror De.“

„Det kan være. Man ved ikke noget om dem der indenfor.“

Vi gik ind i Kirken. Der var Tro fæer fra de mange Krige og mange Slags Gaver og Emblemer paa Væggene. Og der laa Ruslands Selvhersker og Selvherskerinder i enkle glatte Marmorsarkofager uden Forsiringer. Paa Alexander III.s Sarkofag brændte en Mængde Vokslys.

Folk dyrker hans Minde. Han er den mest russiske af alle Zarere, siger De.“

„Og Alexander II.? — Finlands Helt, Martyren?“ —

„Se,“ sagde min Ledsager, — bare et Par smaa Lysestumper stod der. Saa købte vi Vokslys og tændte dem og satte dem paa Aleksander II.s Sarkofag.

Men da vi skulde gaa, kom en ung Mand af Folket hen til os. Han forstod, vi var fremmede, og stræbte at gøre sig forstaaelig. Han pegte paa en stor Glaskolbe, Øjnene stpd fulde af Taarer.

„Han siger, vi endelig maa se paa den byrebare Relikvie der. Kristi Tornekron.“ —

Straks jeg var kommet ind i Isaaskirken var jeg blevet fængslet af de knælende og bedende. Foran Helgen-